huvitava läbilõike, mille me siinkohal ainult üldjoontes võime tuua. Kõige pealt esinevad siin tulunduslikult kõige aktiivsema elemendina eestlased. Kuna nende hulgas produtsente on 65,9%, on neid venelastel 55,5%, sakslastel 54,5%, juutidel 49,2%, muil rahvustel 47,3%. See suur produtsentide ülekaal konsumentidest eestlaste seas on tingitud aga just nende ainelisest vaesusest, nende üldise tulundusliku tasapinna madalusest. Teistel rahvustel, kes majanduslikult paremais tingimusis, on konsumentide arv suur just õppiva noorsoo, eriti üliõpilaste rohkuse tõttu. Eestlane aga oli sunnitud palju nooremana enesele leiba teenima hakkama, ta astus varemalt produtsentide ritta. Rõhutud ainelisest vaesusest ja olles nõrgema eelharidusega, olid eestlased sunnitud vastavalt valima ka oma kutseala. Endiselt on nende käes kõik „alamad", raskemad ja vähem tasutavad töö-alad. Nad moodustavad päevatööliste, „mustatöömeeste", mitut liiki majateenijate, kojameeste, käskjalgade, toa- ja köögitüdrukute hulgad. Ka käsitöös valitsevad nad rõhuvas enamuses just neid alasid, mis ei nõua pikka ja põhjalikku ettevalmistust. Nii tuleb iga tuhande kohta tööonduses ja käsitöös teotsevaist mees-eestlastest (üldarv 4460) eesti rahvusest kingseppi 146, voorimehi 145, tislereid (nende hulgas ka osa puuseppi) 144, rätsepaid 77. Need on alad, mis eestlastele „kõige armsamad" ja milledest läbistikku üheksa kümnendikku ja veel rohkemgi on nende käes. — Aga eestlased on hoogsalt edasi tunginud ka kõigil teistel tööstuse ja käsitöö aladel. Kaugelt suuremas osas neist on eestlased absoluutses enamuses. Ainult üksikuil aladel võistlevad nendega esimese koha pärast teised rahvused: sakslased kullaseppadena, masinistidena, tööriistade valmistajaina ja kellaseppadena, juudid plekitöös. Mitte rohkem pole alasid, kus eestlased veel pole suutnud esimesele kohale tungida. See on veel sakslaste käes keemiatööstuses (apteegid) ja fotograafias, venelaste käes kalapüügis, juutide käes mütsi- ja kindatööstuses, sindlilõikamises ja katusetegemises. Aga kuigi statistilised andmed pildistavad eestlaste hoogsat edasirühkimist ja suurt edu käsitöös ja tööonduses läinud aastasaja viimaseil kümneil, oleks ometi ekslik järeldada, nagu oleks sellele arvulisele ülekaalule vastavalt tõusnud ka nende sotsiaalne ja tulunduslik jõud. Tõsiasjaliselt oli see igatahes väiksem, sest eestlased teotsesid ikka veel peaasjalikult palgatöölistena ja väike-ettevõtjaina, kuna juhtiv osa jäi kapitalirikkama saksa kihi kätte. — Ka kaubanduse alal on eestlaste arv aastasaja lõpul hoogsalt tõusnud, moodustades juba üle poole (53,7%) kogu Tartu kaupmeeskonnast. Kuid siingi kuuluvad eestlased peaasjalikult väike-ettevõtjate liiki: nad on suures enamuses pudukaupmehed, vürtspoodnikud, turukaupmehed. Niisugustel aladel, kui manufaktuur-, metalli- ja nahakauplus; mis vajavad suuremaid kapitale, on teised rahvused kogusummas eestlastest ees. Ja üldse teotsevad teised rahvused võrreldes oma suurusega märksa intensiivsemalt kaubanduse alal, mis jällegi tunnistab nende suuremat tulunduslikku jõukust. Nii on iga 100 kohta kutsega isikuist kaupmehi eestlastel 5,2, sakslastel 14,3, venelastel 15,9, juutidel 17,4. — Vaba vaimutöö alal pole eestlased veel suutnud tungida esimesele kohale. See on ikka veel pea kõigis harudes sakslaste käes. Siiski on eestlasi siin teotsevate meeste hulgas juba üle 28%. Vaimutöö jääb aga eestlastele ikkagi üsna kõrvaliseks ning piiratud alaks. Kutsega isikuid teotseb siin eestlastest ainult 2,7%, kuna sakslastel on see protsent 26,6, venelastel 21,4, juutidel 5,3. — Riigiteenistuses on eestlased arvuliselt esimesel kohal; teenivad posti-, telegraafi-, raudtee- ja politseiametnikena. Kuid see eesti ametnikkude arv on suur peaasjalikult seepärast, et pooled neist on politseinikud. Üldiselt teenivad eestlased ametkondades alamail

Tartu, lk. 148